

Говор предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине др Драгана Човића на 14. сусрету Удружења европских сената у оквиру сесије "Имају ли парламенти улогу супервизора у управљању евро зоном?"

Париз, 16. март 2012. године

"Поштовани господине предсједниче Сената Републике Француске

Уважени предсједници и замјеници предсједника парламената,

Ваше ексцеленције,

Даме и господо,

Уз задовољство за назочност 14. сусрету Удруге европских сената, користим ову пригоду захвалити се нашим домаћинима за срдачну добродошлицу и честитати на успјешном организирању овог засиједања.

Значај овогодишњег сусрета је тим већи јер се разматра тема од највишег парламентарног и институционалног интереса. То је одлична пригода за изношење и размјену стајалишта, конструктивну расправу и дефинирање закључака, што ће засигурно свим судионцима бити од великог значаја.

Овај као и сви претходни сусрети Удруге европских сената су свакако и изванредна пригода за јачање и унапређење сурадње између представника земаља судионика. Стога вас, у име Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине и у своје особно име, срдачно поздрављам.

Иако је Босна и Херцеговина још увијек далеко од чланства у ЕУ, а посебице од чланства у еуро зони, као и све друге европске државе изложена је свим негативним утјецајима везаним за финансијску и економску кризу у Еуропи.

Господарство Босне и Херцеговине је толико везано и овисно о господарству ЕУ, тако да је и „Стандард анд Поорс“, у својој анализи, ставио Босну и Херцеговину на треће мјесто лjestвице држава средишње и источне Еуропе према изложености њиховог господарства на збивања у еуро зони.

Према анализи „Standard and Poors“, државе ове регије које нису чланице еуро зоне, њих укупно 19, рангиране су по осјетљивости на поремећаје у приливу капитала из еуро зоне, тако да је Босна и Херцеговине сврстана на треће

мјесто, након Турске и Мађарске. Рањивост нашег gospodarства на збивања у еуро зони испољава се преко трговинске размјене и кретања БДП, те доводи до повећања разине јавног дуга и снижења кредитног рејтинга. Сасвим је логично да на нас утјече пад разине потражње у еуро зони за робама из средишње и источне Европе, као и смањење подршке банака из еуро зоне филијалама у Босни и Херцеговини.

Монетарна политика Босне и Херцеговине темељи се на начелу Currency Boarda; начелу које подразумијева да за нашу валуту постоји пуно покриће у конвертибилним девизним средствима по фиксном течају ($1 \text{ KM} = 0,51129 \text{ EUR}$). Везивањем вриједности наше валуте за вриједност Еура, одређена је апсолутна повезаност нашег финансијског састава с еуро зоном, као и овисност о стабилности Еура.

Управо због ових разлога, поздрављамо одлуке еуропских лидера из еуро зоне да подрже план канцеларке Merkel и предсједника Sarkozya о увођењу обвезујућих правила усмјерених к осигурању фискалне и економске дисциплине, те економској интеграцији еуро зоне. Француско-њемачки приједлог је осигурао стабилност Еура кроз увођење средишње супервизије прорачуна држава чланица, али и кроз увођење Еуропског стабилизацијског механизма с одговарајућим кредитним капацитетима. Балансирани прорачуни држава чланица еуро зоне једини су начин на који се могу избјећи будуће дужничке кризе и слабљење Еура, те је увођење додатних контрола, надзора, али и санкција нужно за опстанак еуропског gospodarства, али и ЕУ уопће.

Овај план додатно даје и на важности раније извршеној реформи супервизије на разини ЕУ, прецизније увођењу Еуропског састава финансијске супервизије и формирању Еуропских супервизорских установа (ESA). Уз Еуропски одбор за саставни ризик (ESRB), успостављен је састав који ће пружити бољу заштиту од могућих банкарских криза или колапса осигуравајућих друштава, те истовремено ојачати јединствено тржиште финансијских услуга ЕУ и послати бољи сигнал инвеститорима. На овај начин је осигуран надзор над методама које примјењују национални супервизори у provedби својих обвеза из ЕУ закона.

Очигледно је да се без одговарајуће супервизије финансијског сустава ЕУ не може имати макро-пруденцијални преглед финансијских активности који би омогућио да се сузбије или ублажи системски ризик финансијске стабилности у ЕУ. Изграђени сустав супервизије омогућава несметано функционирање унутарњег тржишта, као једног од главних ступова ЕУ, а тиме и осигурава допринос финансијског сектора укупном економском расту. У свему наведеном, не смије се заборавити и пресудна улога Еуропске средишње банке.

У свези односа с националним ауторитетима за супервизију, нове ће Еуропске супервизијске установе имати важну улогу у изради заједничког правилника за финансијску супервизију за сва национална тијела, а који ће развити и ускладити техничке стандарде у областима дефинираним ЕУ легислативом. Такођер, припремит ће се и обвезујуће упуте које ће имати за функцију помоћи националним тијелима у доношењу одлука.

Трендови на стварању механизма финансијске супервизије на разини ЕУ довели су до појаве мишљења о потреби за стварним пан-еуропским супервизорским ауторитетом. Овакве идеје темеље се на наученим лекцијама из посљедње финансијске кризе која је демонстрирала чињеницу да је постојање националних супервизија, с једне стране, и интегрираног финансијског тржишта ЕУ, као и јединствене валуте, с друге стране, једноставно неодрживо. Због тога се предлаже или одржавање јединственог тржишта и еуро зоне, уз увођење кореспондирајућег супервизорског оквира на ЕУ разини, или поновна фрагментација јединственог финансијског тржишта и еуро зоне.

Међутим, редовита супервизија може бити урађена искључиво на националној разини, гдје практично „на терену“ већ постоји снажна локална традиција. Постојање еуропских ауторитета за супервизију је потребно због развитка техничких стандарда који ће се примјењивати на цијелом територију ЕУ, као и за рјешавање могућих сукоба надлежности између националних супервизора, што очигледно значи да постојање супервизора на ЕУ разини представља додану вриједност.

Наравно национални парламенти доносе законе којима се регулира оснивање и рад националних супервизора, а парламенти су мјеста на којима се одлучује о извјешћима и раду националних супервизорских ауторитета. Тиме је осигуран стални надзор али и одговорност националних парламента за процес супервизије. Квалитетна национална супервизија у државама чланицама еуро зоне има пресудно значење за стабилност финансијског састава цјелокупне ЕУ. Постојање супра ауторитета за супервизију не би представљало јемство од избијања финансијских криза, а посебице не у случају када се ради о глобалним утјецајима на економску стабилност. Нитко не може гарантирати да би постојање састава супервизије које данас имамо на ЕУ разини, у вријеме избијања финансијске кризе у САД били заштита за финансијски састав ЕУ.

Парламенти прије свега имају опћу улогу демократских супервизора и мјеродавни су за цјелокупне финансијске и економске активности на националној разини. Доношење одговарајућих закона из финансијског сектора, а прије свега прорачуна, даје националним парламентима позицију у којима они представљају темеље самог финансијског састава унутар Еуропе. Због тога, сами парламенти морају наметнути и обвезу одговорног понашања и балансираног управљања финансијама. Јавна потрошња и вањски дуг представљају подручја у којима национални парламенти могу дјеловати као супервизори ех-анте и тиме наметнути строге стандарде у планирању и управљању јавним финансијама. Као највише демократске институције, ипак имају непосредни мандат грађана ЕУ да кроз своје одлуке воде и укупну политику ЕУ.

И искуство Парламентарне скупштине БиХ показало је да национални парламенти морају подузети потребне активности на сузбијању и ублажавању економске кризе. Тако је и горњи дом нашег парламента био носитељ и предлагач бројних мјера које су осигуравале финансијску стабилност, те вршио контролу над финансијским токовима у нашој земљи, иако у наведеном није имао помоћ механизма којима се могу служити државе чланице ЕУ.

Поштоване колегице и колеге,

Ево на концу, још једанпут, у име Изасланства наше земље, истичем задовољство што имамо пригоду судјеловати у раду 14. по реду сусрета Удруге еуропских парламената те изнијети стајалишта, размијенити мишљења и свакако дати допринос у разматрању ове актуалне теме.

Вјерујем како ће и овогодишње засиједање са свим планираним садржајима створити простор за даљњи наставак узајамно корисне интеракције како на пољу економије тако и у свим другим важним подручјима живота и функционирања.

Судјеловање институција Босне и Херцеговине на овако значајним скуповима сигурно је добро и корисно искуство те несебична потпора на нашем путу у пуноправно чланство у Еуропску унију.

Свако вам добро желим и хвала за позорност!" (крај)